ऋग्भिरित्युक्तताऋचःपठति प्रपूर्वगौसृष्टेःप्राग्विद्यमानौ सदेवसोम्येदमग्रआसीदेकमेवाद्वितीयमितिश्रुतेः पूर्वजौतावेवहिरण्यगर्भात्मकतांगतौपूर्वोत्पन्नौ सर्वेशरीरीप्रथमइतिश्रुतेः चित्रभानूविचित्रप्रपं चाकारेणभासमानौ ऐतदात्म्यमिदंसर्वमितिश्रुतेः गिराश्रवणजज्ञानेन वाशब्दश्चार्थे तपसामननध्यानात्मकेनालोचनेन आशंसामिप्रत्यगात्मत्वेनप्राप्तुमिच्छामि हियस्मादनंतौदेशकालवस्तुभिरपरिच्छि न्नौ एतेनसत्त्वस्यावस्तुत्वमुक्तं अन्यथाचितोवस्तुपरिच्छेदापत्तेः यस्मादनंतौतस्मादाशंसाम्यभयाय ब्रह्मविद्ब्रह्मैवभवतीतिश्रुतेः तज्ज्ञानादहमप्यनंतःस्यामित्यर्थः अन्यथाद्वितीयाद्वैभयंभवतीतिश्रुतेःसं सारभयानिवृत्तिप्रसंगः दिव्यौवृत्तितदुपारूढचैतन्यरूपेणद्योतमानौ सुपर्णौपक्षिवच्छरीरवृक्षारूढौ अधिक्षिपंतौभुवनानिविश्वासत्वगतविक्षेपशक्त्यासर्वाणिभुवनानिविक्षिपंतौ तदेतत्सत्त्वंयेनस्वप्नंपश्य तीतिश्रुतेः विश्वाविश्वानि सुपांसुलुगितिसुपोडादेशः विरजौरजःशब्दिताःपरमाणवोवारजःप्रधानंसांख्याभिमतंगुणत्रयंवातद्रहितौ सृष्टौतदनपेक्षावित्यर्थः बहुस्यांप्रजायेयेति तदात्मानंस्वयमकुरु तेतिस्वस्यैवबहुभवनाशंसनकरणश्रवणात् विमानौविगतंमानंप्रमासाधनंयतस्तौ तुच्छत्वेनाम्वपिहितंयदासीदितिसत्वस्यतुच्छत्वान्मानासहिष्णुत्वेनविमानत्वं चितस्तुयतोवाचोनिवर्त्तंते अप्राप्यमनसास हेतिवाङ्मनसातीतत्वादमानत्वं ॥ ५७ ॥ अस्यैवसूत्रभूतस्यविवरणार्थाउत्तरश्लोकाः प्रपूर्वगाविति सृष्टेःप्राक्पूर्वशब्देनकालसत्ताप्रतीयतेतांनिराचष्टे कालस्यैवाश्विप्रवर्त्यत्वंवदन् हिरण्मयाविति

प्रपूर्वगौपूर्वजौचित्रभानूगिरावाशंसामितपसाह्यनंतौ ॥ दिव्यौसुपर्णौविरजौविमानावधिक्षिपंतौभुवनानिविश्वा १ ॥ ५७ ॥ हिरण्मयौशकुनीसांपरायौ नासत्यदस्रौसुनसौवैजयंतौ ॥ शुक्लंवयंतौतरसासुवेमावधिव्ययंतावसितंविवस्वतः २ ॥ ५८ ॥ ग्रस्तांसुपर्णस्यबलेनवर्तिकाममुंचतामश्विनौसौभगाय ॥ तावत्सुवृत्तावनमंतमाययावसत्तमागाअरुणाउदावहन् ३ ॥ ५९ ॥

हिरण्मयौशकुनी हिरण्मयःशकुनिर्ब्रह्मनामेतिश्रुतेः रमणीयौअसंगौचेत्यर्थः सांपरायौसर्वस्यलयाधिष्ठानभूतौ स्वयंचनासत्यदस्रौ असत्यंरज्जुभुजंगादिदस्रंउपक्षयधर्मकंघटादि तदुभयाभावरूपौ सुन सौशोभननासिकौ विग्रहधर्मोयं वैनिश्चितं जयंतौकालंएतदेवाहविवस्वतः ल्यब्लोपेपंचमी विवस्वंतंसूर्यंसृष्ट्वातद्द्वाराअसितंकृष्णंरात्रिजातं शुक्लंदिनजातंचतंतुस्थानीयंतेनसंवत्सररूपंपटंवयंतौतंतुवाया विव तेनचपटेनतरसावेगेनसुवेमौसुमार्गौ वेतिलोकोयेनससुवेमः वेतेरौणादिकोमन् तौदेवपितृयानौअधिव्ययंतौउपस्थापयंतौ शुक्लकृष्णेगतीह्येतेजगतःशाश्वतेमतेइतिभगवद्वचनात् एतावेवकर्मफलोपभो गायतत्तल्लोकमार्गप्रदौकालस्यचप्रवर्तकौ तस्मान्नाद्वैततत्त्वक्षतिरितिभावः ॥ ५८ ॥ एवंब्रह्माद्वैतंप्रसाध्यैतदेववीतरागैर्ज्ञातंसन्मुक्तयेऽन्यथाबंधायभवतीत्याह सुपर्णस्यपरमात्मनोबलेनकालशक्त्याग्र स्तांवर्त्तिकांसुपर्णसरूपांजीवपक्षिणीं अश्विनौदेवौसौभगायमहतेभाग्यायकैवल्याय अमुंचतांमोचितवंतौ मुक्त्युपायविदमित्यर्थः व्यतिरेकमुखेनमुक्त्युपायमाह तावदिति माययाअज्ञानेनसहवसत्त मा:अतिशयेनवसंतः अत्यंतंमूढाःपुरुषाः अरुणाःरागादिविषयाक्रांताः गाःइंद्रियाणिप्रतियावत्अनमंतनतवंतः इंद्रियकैंकर्यंयावदासीदित्यर्थः तावत्सुवृत्तौअनात्मदोषास्पर्शिनौ युवांजीवात्मरूपौकर्मी भूतौ उदाउदकप्रधानेनशरीरेण आपःपुरुषवचसइतिश्रुतेः उंदीक्लेदनेइत्यस्मात्क्विप्यनिदितामितिनलोपेउदितिरूपं इत्थंभावेतृतीया तद्रूपेणअवहन्ऊढवंतः रागादिग्रस्तायावद्भवंति आत्मानंदेहमेवताव न्मन्यंतेततश्चसंसरंति तस्माद्रागादिजयोमुक्त्युपायइत्युक्तंभवति ॥ ५९ ॥

Digitized by Google